

**YOSHLARDA HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI MADANIYATI
ASOSLARINI SHAKLLANTIRISH INSON, JAMIYAT VA DAVLAT
MIQYOSIDA XAVFSIZ HAYOTINI TA'MINLASH BORASIDAGI UMUMIY
MADANIYATNING MUHIM QISMIDIR**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10021328>

Rasuleva Mavlyuda Abidovna

Mirzo Ulug'bek nomli O'zbekiston Milliy universiteti dotsenti

texnika fanlari nomzodi

akb-81@mail.ru

+998903703461

Annotatsiya

HFXM obyektlarining qanday sifat va xossalarga ega bo'lishi, hamda bu sifat va xossalarga ta'sir etuvchi uslub va vositalar aniqlandi, ommaviy xavfsizlik madaniyatini shakllantirish xavfsiz turni tarbiyalash uchun tan olingan inson va jamiyatning dunyoqarashini boshqarishning eng samarali vositalaridan biridir. Ushbu muammoni tubdan hal qilish - bu o'zlarining xavfsizligini boshqalarning xavfsizligidan yuqori darajada, rivojlangan ma'naviy fazilatlar, ko'nikmalar va qobiliyatlar darajasida ta'minlay oladigan xavfsiz shaklda tarbiyalashdir.

Kalit so'zlar

Xavfsizlik madaniyati, madaniyat, ma'naviy qadriyatlar, maqsad va qadriyatlar, farovonlik, to'qlik, komfort, asabiy turg'unlik, madaniyat obektlari, individual, korporativ va jamoaviy davlat madaniyati

**ФОРМИРОВАНИЕ ОСНОВ КУЛЬТУРЫ БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У МОЛОДЕЖИ ЯВЛЯЕТСЯ ВАЖНОЙ ЧАСТЬЮ
ОБЩЕЙ КУЛЬТУРЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОЙ ЖИЗНИ НА
УРОВНЕ ЧЕЛОВЕКА, ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА.**

Аннотация

Выявление качеств и свойств объектов, а также методов и инструментов ФКБЖД, которые влияют на эти качества и характеристики, формирование культуры общественной безопасности является одним из наиболее эффективных инструментов управления мировоззрением признанного человека и общества. Радикальное решение этой проблемы состоит в том, чтобы обучать себя безопасным способом, чтобы они могли обеспечить свою собственную безопасность

на более высоком уровне, чем безопасность других, на уровне продвинутых духовных качеств, навыков и способностей.

Ключевые слова и фразы

культура безопасности, культура, духовные ценности, цели и ценности, благополучие, полнота, комфорт, нервозность, объекты культуры, индивидуальная, корпоративная и коллективная государственная культура

FORMING THE FUNDAMENTALS OF THE CULTURE OF LIFE ACTIVITY SAFETY IN YOUTH IS AN IMPORTANT PART OF THE COMMON CULTURE TO ENSURE A SAFE LIFE AT THE LEVEL OF HUMAN, SOCIETY AND STATE

Annotation

Revealing the qualities and properties of FOLSC objects, as well as the methods and tools that affect these qualities and characteristics, the formation of a culture of public safety is one of the most effective tools for managing the worldview of a recognized person and society. The radical solution to this problem is to educate themselves in a safe way so that they can ensure their own safety at a higher level than that of others, at a level of advanced spirituality, skills, and ability.

Keywords and phrases

Security culture, culture, spiritual values, goals and values, well-being, fullness, comfort, nervousness, cultural objects, individual, corporate and collective state culture

Inson faoliyatini madaniyati uning mehnatni mazmunida, hamda ishlab chiqarish vositalari va tayyorlagan mahsulotlarida aks etadi. Bu o'z navbatida insonlarning o'zaro munosabatlarini rivojlantiradi Odamni mehnat subyekti sifatida mujassamlashishi atrofidagi xavfli faktorlarni bartaraf etishga, xavfdan xoli yashash muhiti va vositalarni yaratishga, barcha insonlar va jamiyat uchun bu vositalardan to'g'ri foydalanishga tayyorligini shakllantiradi.

Hayot faoliyati xavfsizligi va "Xavfsizlik madaniyati" o'zaro bog'liq jarayonlar va hodisalarning tushunchalarini aks ettiradi. Ijtimoiy hodisa sifatida xavfsizlik madaniyati inson va ijtimoiy xavfsizlik haqidagi ilmiy bilimlar, mifologiya, din, san'at, sport va mafkurada mujassamlangan.

Ilmiy fan sifatida hayot faoliyati xavfsizligi turli fanlar ma'lumotlarini tizimlashtiradi va umumlashtiradi, inson va ijtimoiy xavfsizlik qonunlarini kontseptual tarzda aks ettiradi. Individ sifatida hayot xavfsizligi deganda inson va

uning hayotiy faoliyatining xususiyatlari tushunilishi kerak, uning asosiy mazmuni ushbu shaxs tomonidan xavfsizlik madaniyatini ijodiy o'zlashtirishdir. [1].

"Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyati" tushunchasi nisbatan yangi tushuncha bo'lib, ilk bora Xalqaro yadro xavfsizligi maslahat guruhi (INSAG) tomonidan 1986 yilda Chernobil AESdagi avariya sabablari va oqibatlarini tahlil qilishda ishlatilgan va ushbu baxtsiz hodisaning asosiy sabablaridan biri sifatida tan olingan. 1991 yilda esa INSAG-4 hisobotida "xavfsizlik madaniyati" tushunchasiga aniqlik kiritildi, ya'ni: xavfsizlik madaniyati - bu tashkilotlar faoliyati va shaxslarning xatti-harakatlarining xususiyatlari to'plami bo'lib, u xavfsizlik masalalariga eng yuqori ustuvorlik sifatida e'tibor berilishini belgilaydi, ularning ahamiyati bilan belgilanadi. Shu bilan birga xavfsizlik madaniyati faqatgina xalq xo'jaligining o'ta xavfli obyektlaridagi xodimlarigagina emas, balki barcha ishlab chiqarishdagi ishchilarga, rahbar xodimlarga, butun jamiyatga tegishli bo'lishi kerak.

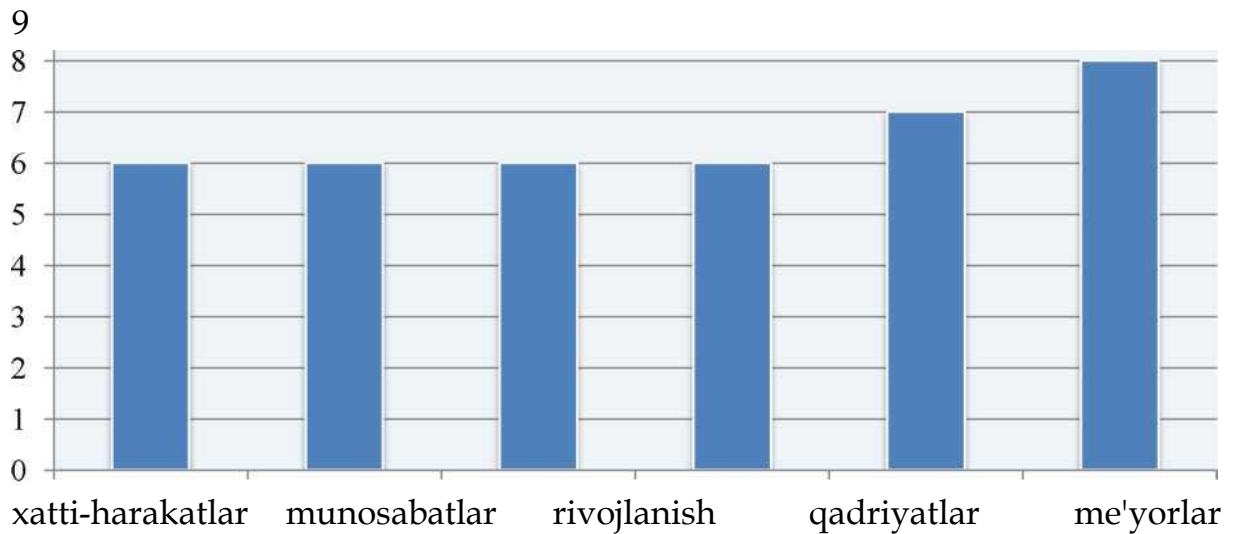
Hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlash hamda individual, ijtimoiy va global xavflarni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarning samaradorligi ko'p jihatdan odamlarning qadriyatlar tizimiga, ularning xatti-harakatlarini sabablariga, shaxsiy, kasbiy fazilatlari va qobiliyatlariga bog'liq. Shunday qilib, xavfsizlik madaniyati inson, jamiyat va davlat hayotini ta'minlash jarayonining eng muhim xususiyatiga aylanadi.

Xavfsizlik madaniyati o'z mavqeini amaliy hayotga bosqichma-bosqich joriy etib, mustahkamladi. Hozirgi kunda hayot faoliyati xavfsizligi madaniyati faqat ixtisoslashtirilgan lug'atlarda emas, balki O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligining me'yoriy hujjatlarida, o'quv qo'llanmalar va boshqalarda o'z aksini topgan.

"Hayot faoliyati xavfsizligi" atamasining asosiy mazmunini aniqlashda munosabat, ustuvorlik, bartaraf etish, minimallashtirish, kamaytirish, o'z-o'zini anglash, o'zini o'zi boshqarish, o'zini o'zi saqlash, xatti-harakatlar, ehtiyoj, tayyorgarlik, amaliyot, ahamiyat, e'tibor, tushunish, rivojlanish, etuklik, o'zaro muloqot, hayotiy faoliyat, qoidalar, talablar, himoya, xavfsizlik, qobiliyat, ko'nikma, bilish, bilim, an'analar, ideallar, maqsadlar, g'oyalar, e'tiqodlar, qadriyatlar, me'yorlar, faoliyat va boshqa semantik birikmalar ishtirok etdi.

Ushbu semantik birliklarning takrorlanish chastotasini aniqlab, ularning asosiylarini aniqladik, bu esa o'z navbatida biz o'rganayotgan ta'riflarning semantik o'zagini tashkil etadi. Shunday qilib, tahlil "hayot faoliyati xavfsizligi madaniyati" atamasining quyidagi asosiy semantik birliklarini shakllantirishga imkon beradi:

faoliyat, me'yorlar, qadriyatlar, munosabatlar, xatti-harakatlar, rivojlanish (1-rasmga qarang).

faoliyat

Rasm. 1. Xavfsizlik madaniyati ta'riflarining asosiy semantik birliklari

Umumlashtirgan tarzda "Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyati - bu umumiy madaniyatning ajralmas qismi bo'lib, hayotiy qadriyatlar, bilim, ko'nikma va ko'nikmalar sintezida ifodalanadi. Kasbiy va kundalik faoliyatda xavfsizlikka bo'lgan munosabat, nafaqat jamiyatning o'zini o'zi saqlab qolishini, balki ularning rivojlanishini ta'minlaydi." [2].

Ushbu ta'rifda xavfsizlikka taalluqli asosiy semantik birliklarni o'z ichiga oladi, xususan: faoliyat, rivojlanish, munosabat va xulq va ular hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatini to'liq va batafsil tavsiflaydi.

To'g'ri dunyoqarash va xulq-atvor motivlarining aksi bo'ib, bu munosabat xavfsizlikni ta'minlash inson va jamiyatning ham tashqi maqsadi, ham ichki ehtiyoji hisoblanadi.

Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatini shakllantirish deganda ta'lim, axloqiy va psixologik tayyorgarlik, bilimlarni targ'ib qilish, favqulodda vaziyatlarning paydo bo'lish xavfi va o'zini tutish qoidalarini haqida tezkor ma'lumot berish orqali amalga oshiriladigan jarayon tushuniladi, shu bilan birga, madaniyatni shakllanishining asosi umumiy ta'lim hisoblanadi.

Maktab yoshi insonda xavfsizlik madaniyatini rivojlantirish uchun eng qulay davr hisoblanadi. Bu yoshda o'quvchilarni xavfsiz xulq-atvor meyorlari va qoidalariga rioya qilishga undaydigan motivlarni shakllantirish osonroq bo'ladi, bu esa mustaqil xavfsiz turmush tarzini shakllantirish uchun asos bo'ladi. Ta'limni davomi sifatida oliy o'quv yurti talabalari o'rtasida hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatini samarali shakllantirish uchun hayot faoliyati xavfsizligi

madaniyatining asosiy tarkibiy qismlarini, shakllantirishning pedagogik shartlarini va talabalarga ta'sir qilishning asosiy usullarini ishlab chiqishni tushunish juda muhim ko'rinadi.

Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatini shakllantirish barcha maktab fanlarida uchraydi, ammo xavfsizlik madaniyatining zamonaviy darajasini shakllantirishga asosiy hissani "Hayot faoliyati xavfsizligi asoslari" fani beradi.

2018 yildan boshlab respublikamizning texnikaviy oliy ta'lim muassasalarida kunduzgi va sirtqi bo'limlarda "Hayot faoliyati xavfsizligi asoslari" fani bilan birga uning tarkibiy qismi sifatida "Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatini shakllantirish asoslari" fani ham o'rganiladi.

Talabalarda xavfsizlik madaniyatini samarali rivojlantirish uchun xavfsizlik madaniyatini tashkil etuvchi asosiy elementlarini aniqlash zarur hisoblanadi.

Inson hayotining xavfsizligi madaniyati umumiy madaniyatning bir qismi hisoblanadi. Shaxs timsolida xavfsizlik madaniyati mazmunining xususiyatlari ushbu hodisaning ko'p o'lchovliligi, dinamikligi va nomuvofiqligini ko'rsatadi. Xavfsizlik madaniyati xavfsizlikka mafkuraviy tayyorgarlik, axloqiy, asabiy, intellektual, kommunikativ, texnikaviy, estetik, jismoniy, huquqiy, tibbiy, harbiy-texnik, kasbiy yo'naltirish, jinsiy, iqtisodiy, axborot va hayot xavfsizligini ta'minlaydigan boshqa jihatlarni o'z ichiga oladi. Madaniyatning har bir tarkibiy qismining vazifalaridan biri inson va jamiyat xavfsizligini ta'minlashdir.[3].

Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatining mohiyatini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ta'riflar individual fazilatlar va shaxsiy xususiyatlar ro'yxatini taqdim etadi. Hech shubha yo'qki, har bir inson kundalik hayotda va xavf-xatarlarga duch kelganida o'zining shaxsiy fazilatlarini namoyon qiladi. Ushbu fazilatlar tufayli inson xavfli va favqulodda vaziyatlarning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi va ularning salbiy oqibatlarini kamaytiradi. Bir guruh odamlar yoki jamiyat xatti-harakatlarining xavfsizligi odamlarini tashkil etuvchi shaxsiy fazilatlar va xususiyatlarga bog'liq. Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatini shakllantirish uchun ob'ektlarning xususiyatlarini belgilashda har qanday inson faoliyatining barqaror muvaffaqiyati, birinchi navbatda, uning qadriyatlari va ideallari tizimiga bog'liqligi hisobga olinadi. Shu sababli, inson hayotining xavfsizligi uning qadriyatlari va ideallari tizimida o'z xavfsizligini, uning atrofidagi odamlarning xavfsizligini va tabiiy muhitni ta'minlash masalalari qanday o'rin egallashiga bog'liq.

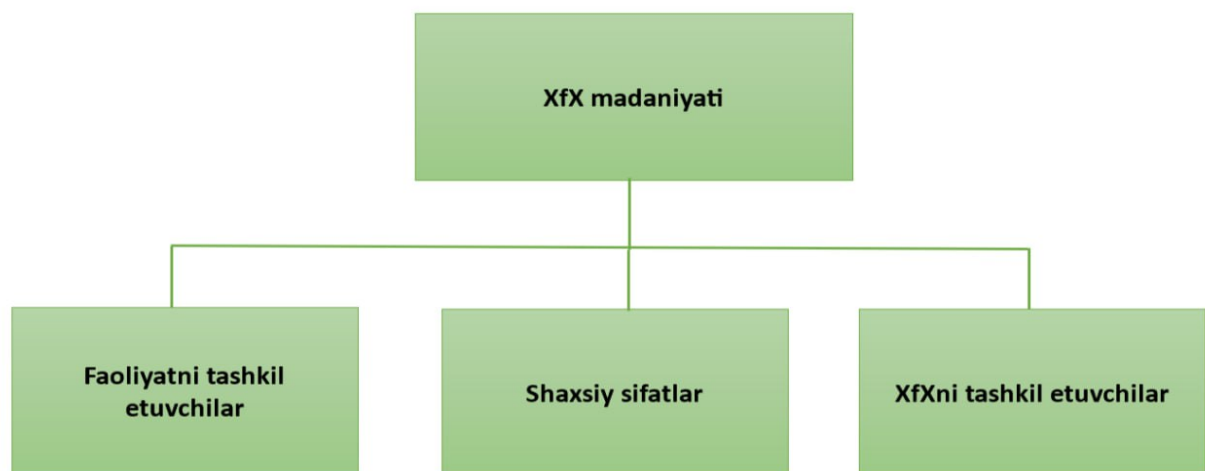
Hayot xavfsizligini ta'minlashning yana bir muhim omili - bu insonning tayyorgarligi, uning bilim, ko'nikma va qobiliyatlari darajasi hisoblanadi. Shubhasiz, xavfli va favqulodda vaziyatlardan himoya qilish usullari va

vositalarini o'zlashtirishning chuqurligi va mustahkamligi, turli sharoitlarda xavfsiz xatti-harakatlar ko'nikmalari va odatlarini shakllantirish odamlar hayotidagi xavflarni kamaytirish uchun asosdir [1].

Sifatlar deganda u yoki bu samarali faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun shart bo'lgan shaxsning psixologik xususiyatlari tushuniladi. Bular temperament, xarakter xususiyatlari, iroda, hissiy soha, inson qobiliyatlari va boshqalar. Ulardan ba'zilar genetik jihatdan oldindan belgilab qo'yilgan va ijtimoiy muhit ta'sirida biroz o'zgaradi, masalan, temperament, yodlash va idrok etish jarayonlarining xususiyatlari bo'lib, boshqalari ijtimoiy muhit tomonidan shakllanadi va insoniyat sivilizatsiyasi erishgan tarixiy rivojlanish darajasiga, individual va jamoaviy tajribaga bog'liq. Bular xarakter xususiyatlari, irodasi, hissiy holati, insonning jismoniy holati va boshqalardir.

Bundan tashqari, har qanday faoliyatda muvaffaqiyat motivatsiya, intilish, faoliyatni amalga oshirish va yuqori natijalarga erishish istagiga bog'liq. Xavfsiz hayot motivatsiyasi o'z xavfsizligini, atrof-muhit, jamiyat va davlat xavfsizligini ta'minlash uchun to'g'ri harakatlar qilishning hayotiy zarurligi va foydaliligini tushunishdan iborat.

Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatining mazmuni quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi: xavfsizlik madaniyati tuzilishining asosi sifatida faoliyat (motivatsiya, bilim, ko'nikma va boshqalar), xavfsizlik madaniyati tarkibidagi shaxsning shaxsiy fazilatlari (qadriyat yo'nalishlari, shaxsiy ma'nolar va boshqalar) va hokazo. (Rasm 2). Madaniy komponentlar xavfsizlik madaniyatining asosiy mazmuni sifatida (axloqiy, estetik, ekologik va boshqalar).

Rasm. 2. Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyati tuzilishi.

Faoliyat tarkibi bilimlar, g'oyalar, tasvirlar, qobiliyatlar, ko'nikmalar, amaliy tajriba, ijodiy tajriba, o'z-o'zini nazorat qilishni o'z ichiga oladi. Shunga ko'ra, hayot

faoliyati xavfsizligi madaniyati ta'limi mazmuniga motivatsion (motivlar, intilishlar, qiziqishlar), mazmunli (bilim, g'oyalar), operativ (ko'nikma va ko'nikmalar), ijodiy (ijodkorlik tajribasi) va nazorat-tartibga solish (xavfli vaziyatlarda o'z-o'zini nazorat qilish tajribasi), vaziyatlar, komponentlar kiradi..

Faoliyat jarayonida xavfsizlik madaniyatining turli elementlarini belgilash asosida shaxsning xavfsiz hayotga tayyorligini oshirish jarayoni sodir bo'ladi. Xavfsizlik madaniyati timsolining shaxsiy shaklini oladi. Bunda gap ta'lim mazmunini amalga oshirishning yakuniy bosqichi (uch bosqich: loyiha, jarayon, natija) haqida bormoqda.

Jadval 1

Talabalar hayot faoliyati xavfsizligi madaniyati mazmuni

Faoliyat kompone	Talabalar hayot faoliyati xavfsizligi madaniyati mazmuni
motivatsiya	Zararli va xavfli omillarni oldindan bilish va oldini olish, ularni minimal yo'qotishlar bilan engish (agar ularni oldini olishning iloji bo'lmasa) va zararli va xavfli omillarning salbiy oqibatlarini kamaytirish istagi. Xavfsizlik bo'yicha bilimlar tizimini o'zlashtirish, amaliy tajribani, xavfsiz hayot uchun shaxsiy fazilatlarni yaxshilash, xavfsizlik qoidalari va standartlarini ijodiy mustaqil qo'llash, xavfli vaziyatlarda o'zini o'zi boshqarishga tayyorlikni oshirish istagi.
bilimlar, tasvirlar vakillik	Hayotdagi zararli va xavfli omillarning turlari, ularning paydo bo'lish sabablari, odamlarga ta'sir qilish xususiyati, xavfli va zararli omillarga duch kelganda odamlarning odatiy xatolari, mazmuni va ketma-ketligi haqida ishonchli ilmiy bilimlar tizimi. zararli va xavfli omillarning oldini olish va ularni bartaraf etishda olib borilayotgan chora-tadbirlar xandaq, zararli va xavfli omillarning salbiy oqibatlarini kamaytirish yo'llari haqida. O'zining va boshqalarning amaliy tajribasidan kelib chiqadigan xavfsizlik haqidagi kundalik bilim va g'oyalar majmuasi

	Xavfli vaziyatlarda insonning muvaffaqiyatli va muvaffaqiyatsiz xatti-harakatlari tajribasini aks ettiruvchi, hayotdagi xavfli va zararli omillarning oldini olish va bartaraf etish yo'llariga rahbarlik qiluvchi badiiy va estetik g'oyalar, tasvirlar, his-tuyg'ular. Xavfsizlikning falsafiy, axloqiy, psixologik, huquqiy, tabiatshunoslik, politexnika, estetik, ekologik, valeologik, tibbiy, iqtisodiy, siyosiy, harbiy, kasbiy vo'nalish. jismoniy, axborot iihatlari haqidagi bilimlar.
ijodiyot	Xavfli vaziyatlarning nomuvofiqligini mustaqil tahlil qilish tajribasi, ma'lum bo'lganlardan yangi xavfsizlik vositalarini birlashtirish, muayyan sharoitlarni hisobga olgan holda, xavfsiz xatti-harakatlarning tubdan yangi yondashuvlari, strategiyalari va vositalarini ishlab chiqish. To'g'ridan-to'g'ri xavfli va ekstremal vaziyatlarda va buzg'unchilikka qarshi madaniyat bilan o'zaro aloqada bo'lgan kognitiv va amaliy xavfsizlik muammolarini ijodiy hal qilishga tavorlik.
ko'nikmalar, amaliy tajriba	Xavfsiz hayot faoliyatiga tayyorlikni o'z-o'zini yaxshilash uchun maqsadlarni belgilash qobiliyati: xavf va xavfsizlik to'g'risidagi bilimlarni to'ldirish qobiliyati: zararli va xavfli omillar ta'sirini oldindan bilish va oldini olish qobiliyati: xavfni sezish qobiliyati va ularning paydo bo'lish ehtimoli. Zarar: xavf xarakterini hisobga olgan holda vositalar, jihozlarni tayyorlash, tanlash va ulardan foydalanish qobiliyati: zararli va xavfli omillarning salbiy oqibatlarini kamaytirish qobiliyati: xavfli va ekstremal vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish qobiliyati: qabul qilish qobiliyati. xavfsizlikni ta'minlashda boshqalardan yordam berish: xavfli vaziyatlarda boshqa odamlarga yordam berish qobiliyati: xavfsizlikni ta'minlashda boshqalarning tajribasidan o'rganish qobiliyati: xavfsizlikni o'rganish qobiliyati: xavfli xatti-harakatlarni o'rganish qobiliyati.
o'zini nazorat qilish	Zararli va xavfli omillarning oldini olish va bartaraf etishda bosqichma-bosqich va bashoratli o'zini o'zi boshqarish, o'z xatolaridan saboq olish, xavfli vaziyatlarda xatti-harakatlar ta'minlash qobiliyati.

Faoliyat jarayonida xavfsizlik madaniyatining turli elementlarini belgilash asosida shaxsning xavfsiz hayotga tayyorligini oshirish jarayoni sodir bo'ladi. Xavfsizlik madaniyati timsolining shaxsiy shaklini oladi. Bunda gap ta'lim mazmunini amalga oshirishning yakuniy bosqichi (uch bosqich: loyiha, jarayon,

natija) haqida bormoqda. Talabalarning shaxsiyatida mujassamlangan hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatini rivojlantirish mazmuni qadriyat yo'nalishlari, shaxsiy ma'nolari, qobiliyatlari, qarashlari va e'tiqodlari, shaxsiy fazilatlarini o'z ichiga oladi. Parametr bo'yicha xavfsizlik madaniyatining mazmuni - shaxsiy fazilatlar - 2-jadvalda aniqlanadi.

Jadval 2

Maktab o'quvchilarining xavfsizlik madaniyatining mazmuni

shaxsiy fazilatlar	Maktab o'quvchilarining xavfsizlik madaniyatini mazmuni
qadriyatlar	Maqsad: shaxsiy xavfsizlik, boshqa odamlar, jamiyat va tabiat xavfsizligini ta'minlashdir. Xavfsiz hayot uchun tayyorlangan mukammal inson ideali. Inson hayoti va sog'lig'ining boshqa qadriyatlardan (iqtisodiy, siyosiy va boshqalar) ustunligi
shaxsiy ma'nolari	Insonning mustaqil, mustaqil, tabiiy mohiyatiga ko'ra ozod ekanligi haqidagi g'oya. Hayotning ma'nosi - o'zini o'zi anglash, shu jumladan xavfsiz hayot faoliyatiga tayyorlikni rivojlantirish, jamiyat tabiat manfaatlarini himoya qilish
qobiliyatlari	Xavfsizlik, o'z-o'zini takomillashtirish va hayotdagi zararli va xavfli omillarga tayyorlik sohasida maqsadlarni belgilash qobiliyati. xavfli va ekstremal vaziyatlarda o'zini tuta bilish. Stressga qarshilik. xavfli va ekstremal vaziyatlarda kuch va ish qobiliyati
shaxsiy sifatlar	O'z-o'zini anglash va inson baxtining asosiy shartlaridan biri bu xavfsizlik madaniyatini egallashdir. Shaxs va jamiyat xavfsizligi. tabiat bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Xavfsizlikning dastlabki sharti - bu insonning shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish

qarashlar va e'tiqodlar	O'z-o'zini anglash va inson baxtining asosiy shartlaridan biri bu xavfsizlik madaniyatini egallashdir. Shaxs va jamiyat xavfsizligi. tabiat bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Xavfsizlikning dastlabki sharti - bu insonning shaxsiy fazilatlar: jasorat, mas'uliyat va boshqalar. Xavfsizlikning asosiy omillaridan biri bu insonning o'zining asbob-uskunalar, jihozlar va mavjud asboblarning xavfsizligi va tayyorgarligi haqidagi bilimlarga asoslangan ijodiy faoliyatidir. Zararli va xavfli omillarning asosiy qismini yo'qotishlarsiz yoki minimal yo'qotishlar bilan oldini olish yoki engish mumkin. Oldini olish yoki oldini olish mumkin bo'lmagan jarohatlar, zararlar, yo'qotishlar inson hayotining muqarrar daqiqalaridan biri sifatida ko'rib chiqilishi kerak. Har bir shaxsning xavfsiz

Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatining tarkibiy qismlarini va ularning munosabatlarini tushunish talablarida xavfsizlik madaniyatini rivojlantirishning eng samarali usullarini ishlab chiqish imkonini beradi. Shuni esda tutish kerakki, biz xavfsiz hayot faoliyatiga tayyor bo'lishning zaruriy sharti sifatida belgilagan xavfsizlik madaniyatining tarkibiy qismlari tadqiqot ishlariini yanada kengroq olib borish zarur.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. M.A. Rasuleva, A.X. Rasulev. Hayot faoliyati xavfsizligi madaniyatini shakllantirish asoslari. O'quv-uslubiy qo'llanma. - Toshkent, 2020 y.
2. Иванова Т. А. Педагогические условия формирования культуры безопасной жизнедеятельности детей-сирот в условиях школы- интерната: авто-реф. дис....канд. пед. наук. - Владикавказ, 2008.
3. Лобковская Н.И., Железнякова А.В. Формирование культуры безопасности студентов-атомщиков через выявление профессиональных ожиданий // Глобальная ядерная безопасность, 2014. - № 3(12). - С. 105-113.